

М. Л. Кекошаспірантка кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПОДОЛАННІ ТРУДНОЩІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті проаналізовано роль педагогічної комунікації у процесі вивчення іноземної мови в початковій школі. Доведено значення педагогічного спілкування в подоланні труднощів, пов'язаних із психолого-фізіологічними особливостями розвитку дітей молодшого шкільного віку. Організація комунікації в процесі навчання на початковому етапі передбачає врахування індивідуальних особливостей, інтересів, захоплення молодших школярів та побудову позитивних комунікативних відносин з учнями, що сприяє кращому засвоєнню знань із предмета «Іноземна мова». Визначено позитивний вплив ефективної комунікації на формування мотивації до вивчення іноземної мови. Наголошено на важливості виховання в дітей молодшого шкільного віку емоційно-ціннісного ставлення до знань та потреби застосовувати їх у житті. Ігрова діяльність, комунікативна взаємодія вчителя з учнями, участь у дискусіях, залучення кожного учня до комунікації створюють максимально сприятливі умови для формування позитивної мотивації до вивчення іноземних мов. Запропоновано шляхи подолання інтерференції рідної мови, які дають змогу уникнути помилок в іншомовному середовищі та інтенсифікувати навчальний процес у початковій школі.

Окреслено умови реалізації ефективної комунікації в класі: ретельний відбір комунікативних ситуацій, участь кожного учня в процесі спілкування, створення позитивного психологічного клімату та доброзичливої атмосфери. У результаті дослідження визначено, що ефективна комунікативна взаємодія вчителя іноземної мови та учнів початкової школи сприяє вихованню в школярів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до іншомовної культури, звичаїв і способу життя, культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому світі, емоційно-ціннісного ставлення до всього, що нас оточує, розуміння важливості оволодіння іноземною мовою і потреби використовувати її як засіб спілкування.

Ключові слова: педагогічна комунікація, труднощі навчання, психолого-фізіологічні особливості молодших школярів, мотивація, інтерференція.

Постановка проблеми. Перевага раннього навчання іноземної мови вже багаторазово доведена. На початковому етапі навчання відбувається становлення особистості школяра, виявлення і розвиток його здібностей, формування навчальних навичок та оволодіння елементами культури і поведінки. Іноземна мова в цьому випадку розглядається як засіб виховання і розвитку особистості учня, залучення його до міжкультурної комунікації. Саме на початковому етапі навчання іноземної мови формуються підвалини для успішного оволодіння мовою у наступних класах.

Предмет «Іноземна мова» – важливий і соціально значимий у реалізації перспективних завдань розвитку особистості. Безпосереднім завданням навчання іноземної мови, як відомо, є формування комунікативної компетенції в контексті виховання поваги до культурних традицій різних народів і готовності до міжкультурної співпраці. Цілком очевидно, що чим раніше почнеться цей процес, тим більше можливостей для досягнення високих результатів.

Протягом навчання в початковій школі учні мають оволодіти ключовими компетентностями, які

передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій. Метою вивчення іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння уміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях [2, с. 7].

У Концепції Нової української школи однією з головних компетентностей визначається компетентність володіння іноземною мовою. Це передбачає вміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) в широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів, вироблення навичок посередницької діяльності та міжкультурного спілкування.

Однак навчання іноземних мов у початковій школі пов'язане з багатьма труднощами, передую-

сім, із засвоєнням великого масиву іншомовної лексики, додатковим навчальним навантаженням, формуванням внутрішньої мотивації до вивчення мов, розвитком комунікативних умінь, що є стимулюючим фактором успішного навчання іноземних мов у початковій школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

При навчанні будь-якої іноземної мови виникає низка проблем та труднощів, які важливо подолати саме на початковому етапі, оскільки саме в початковій школі закладаються підвалини для ефективного вивчення іноземної мови в середній та старшій школі. Важливого значення окресленій проблемі надавали багато педагогів та методистів із метою зробити процес засвоєння іноземної мови більш успішним і прогресивним. Так, труднощі навчання іноземних мов у початковій школі досліджували І. Жабіна, Л. Кравчук, Л. Покроєва, С. Роман та інші.

Складнощі, пов'язані з формуванням мотивації до вивчення іноземної мови в учнів молодшого шкільного віку, охарактеризовано в працях Н. Бондаренко, Н. Козьміної, А. Маркової, Є. Ревенко, Ю. Холмакової. У психолого-педагогічній літературі дослідження проблеми з виявлення вікових можливостей учнів початкової школи займалися вчені І. Бех, В. Давидов, І. Зязюн, В. Сухомлинський, П. Якобсон та інші.

Велику увагу приділено вивченню іноземних мов в Концепції Нової української школи, де висвітлюється новий контекст початкової іншомовної освіти. Саме вивчення іноземних мов базується на дитиноцентричному, компетентісному, діяльнісному підходах у поєднанні із засобами, спрямованими на розвиток кожної дитини зокрема. Однак у педагогічній та методичній літературі недостатньо висвітлено значення педагогічної комунікації в подоланні труднощів у процесі вивчення іноземної мови дітьми молодшого шкільного віку.

Мета статті – визначити та охарактеризувати роль педагогічної комунікації в подоланні труднощів у процесі вивчення іноземних мов учнями початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Ефективність роботи педагога у сфері навчання іноземних мов визначається професійно-педагогічною комунікацією, яка розгортається в процесі спільної діяльності вчителя та учня. Педагог Н. Волкова визначає професійно-педагогічну комунікацію як систему безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних та невербальних засобів комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин [1; 8]. Саме відкрите спілкування стимулює учнів молодших класів до творчої праці, викликає прагнення до активних дій та допомагає подолати труднощі навчання.

Труднощі, що виникають у процесі навчання іноземної мови в початковій школі, пов'язані, передусім, із:

- психологічно-фізіологічними особливостями розвитку дітей молодшого шкільного віку;
- формуванням позитивної мотивації до вивчення іноземної мови;
- мовною інтерференцією.

Найголовнішим у вивченні іноземної мови є практика спілкування. Найважливіше – це знайти правильний підхід до проблеми, який буде максимально висвітлювати та перемагати всі труднощі. Формувати бажання та стимул до процесу вивчення мов – основне завдання вчителя іноземної мови в початковій школі. Навчання іноземних мов актуально почати в молодшому шкільному віці, оскільки саме в початковій школі закладаються основи вивчення мови. Молодший шкільний вік є сенситивним періодом для вивчення іноземних мов, і тому необхідно задіяти його більш активно, створивши умови для реалізації природних можливостей дітей.

Суттєвим недоліком навчання іноземної мови в початковій школі в попередні десятиліття було неврахування психологічних особливостей шестирічних школярів та недооцінювання ігрових методів навчання. Багато вчителів, які викладають іноземні мови в початкових класах, недостатньо знають вікові можливості молодших школярів, умови, закономірності та особливості їхнього фізіологічного розвитку. Тому основною вимогою до навчання іноземної мови в початковій школі є врахування психофізіологічних особливостей і можливостей молодших школярів [4, с. 104].

У деяких випадках вчителі механічно переносять прийоми і методи, які використовуються в старших класах, на учнів початкової школи, ігрові форми навчання використовують безсистемно та одноманітно, мало практикують групову і парну роботу. Тому вчителі іноземної мови не завжди можуть створити оптимальні умови для реалізації можливостей молодших школярів. У зв'язку з цим найбільш важливим є забезпечення таких форм і методів навчання, які дадуть змогу зберегти «самооцінку дитинства» [6, с. 10].

Емоційна сторона навчання так само важлива, до неї входять навички спілкування та міжособистісної взаємодії, цілеспрямованість. Відомо, що діти, які мають низьку самооцінку, часто не можуть реалізувати своїх здібностей і навіть стають неуспішними. Важливо також пам'ятати, що діти мають різний темперамент: деякі рухливі, інші сором'язливі, треті дуже тривожні, болісно переживають свої невдачі і бояться зробити помилку. Врахування всіх цих відмінностей допоможе вчителю підібрати кожній дитині відповідне завдання або роль. Надзвичайна чутливість молодших школярів до навколишнього середовища, загострене

сприйняття своїх досягнень і невдач, наявність динамічного зв'язку між емоційним настроєм і шкільною успішністю говорять про те, що афективний розвиток має стати предметом пильної уваги під час навчання учнів 1–4 класів.

Засвоюючи іноземну мову водночас із рідною, дитина вбирає її як щось природне, органічне, що не можна сказати про більш пізні періоди, коли мовна функція мозку вже минула пік свого розвитку. Також у ранньому віці діти більш сприйнятливі до вивчення іноземної мови завдяки прекрасній пам'яті, уяві, наслідуванню, таланту. Особливості оволодіння іноземною мовою в ранньому віці пов'язані з безпосередністю дитячого сприйняття, відкритістю щодо людей, які розмовляють іншою мовою. Психологічні особливості молодших школярів дають їм переваги у процесі вивчення іноземної мови.

На думку С. Роман, передумовою успішного раннього шкільного навчання іноземної мови є врахування саме психофізіологічних факторів, оскільки суб'єктом навчального процесу є учень як такий. Дослідниця зазначає, що неможливо організувати навчання іноземної мови, не беручи до уваги вікових фізіологічних, психічних та індивідуально-психологічних характеристик учнів початкових класів, не враховуючи природи навичок і вмінь іншомовного спілкування, а також досвіду дітей у рідній мові, не вирішуючи провідних психологічних завдань початкової освіти [7, с. 19].

Однак необхідно зауважити, що учні згаданої вікової категорії не можуть довго зосереджувати увагу на одному об'єкті або дії, оскільки процеси збудження у корі головного мозку ще домінують над процесами гальмування. Діти швидко втомлюються. Тому урок іноземної мови має бути динамічним, емоційним, насиченим такими вправами, які дають змогу урізноманітнити навчальну діяльність, допомагають зосередити увагу учнів на навчальному матеріалі. На думку провідних вітчизняних методистів, специфічними ознаками уроку іноземної мови в початковій школі мають бути мовленнєва спрямованість та комплексність завдань. Вправління у спілкуванні має переважати над завданнями, які передбачають сприймання навчального матеріалу та осмислення його, оскільки саме комунікативні завдання готують учнів до взаємодії з іншими людьми в реальних життєвих ситуаціях. Комплексність уроку іноземної мови передбачає взаємозв'язок різних видів мовленнєвої діяльності у процесі опанування знаннями. С. Роман зазначає, що комплексний характер уроку створює умови для опори на індивідуальні психічні особливості учнів, що сприяє вдосконаленню їх сприймання та розуміння під час опрацювання навчального матеріалу [7, с. 154–155].

У процесі вивчення іноземної мови варто пам'ятати, що особистість учня з його індивіду-

альними особливостями, віковими характеристиками, потребами в максимальній реалізації своїх можливостей є центральною фігурою в навчанні. Мета такого навчання полягає у створенні оптимальних умов становлення і розвитку особистості школяра. Навчання іноземної мови має комунікативну спрямованість. Мовна діяльність має індивідуальний характер, тому при організації комунікації в процесі навчання важливо враховувати індивідуальні особливості, інтереси, захоплення молодших школярів та будувати позитивні комунікативні відносини з учнями, що сприяє кращому засвоєнню знань із предмета «Іноземна мова».

Враховуючи фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, варто пам'ятати, що вони не можуть довго сидіти спокійно через нестачу контролю над руховими м'язами. Тому бажано під час уроку давати їм такі завдання, які давали б дітям змогу рухатися по класу (ігри, пісні з рухами іноземною мовою). Фізична активність на уроці не тільки допомагає зробити процес багаторазового повторення і заучування навчального матеріалу більш цікавим і різноманітним, але й просто зняти напругу, дати змогу зайвий раз встати з-за парти, що так необхідно школярам.

З педагогічного погляду, на етапі початкової школи особливо важливо розвивати в дітей позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови та інтерес до пізнання навколишнього світу, а також формувати здатність і готовність до іншомовного навчання на наступному етапі основної школи. Ефективність раннього початку вивчення іноземної мови не викликає сумнівів, тому що мова, вивчена в дитинстві, розкриває мовні й комунікативні здібності учня: мимоволі зіставляються факти двох мов; мовна картина світу створюється для кожної мови зокрема; мислення стає багаторівневим. Іншомовна діяльність як новий спосіб спілкування молодшого школяра потребує створення позитивної мотивації, яка є одним із найважливіших психологічних факторів успішності вивчення іноземної мови і ключовим питанням організації навчання молодших школярів [5, с. 237].

На формування мотивації впливає низка умов. Першою умовою є рівень новизни. Учні з достатнім рівнем мовної та мовленнєвої компетенції втрачають інтерес до повторюваних завдань. Що ж стосується дітей зі слабкою підготовкою, вони вважають за краще виконувати вже знайомі завдання, позаяк їх виконання дозволяє учням повторно пережити позитивні емоції, що позитивно впливає на підняття рівня мотивації. Наступна умова – це ступінь складності завдання, яке оцінюється на підставі відповідності наявним у ньому здібностям, засобів і часу на його виконання. Велике значення в цьому зв'язку має самооцінка учня. Допомога вчителя дає змогу важке завдання

перевести в розряд більш легких і тим самим підняти мотивацію до виконання цього завдання. Таким чином, важливо, щоб учитель не переставав вселяти впевненість у своїх учнів, забезпечуючи їм підтримку. Ще однією умовою для розвитку мотивації є наявність можливості для прояву самостійності у школярів. Самостійна робота забарвлює діяльність учнів емоційно, тим самим сприяючи розвитку в них мотивації. Велике значення має також час, даний на підготовку завдання. В умовах жорстких термінів, нестачі часу учні потрапляють у ситуацію стресу і практично перестають працювати. Інша важлива умова – це вплив на формування мотивації особистого прикладу і комунікативної поведінки вчителя.

Численні наукові дослідження навчання в початковій школі показують, що у молодших школярів немає усвідомленої внутрішньої потреби до вивчення іноземної мови. Але є їх природний інтерес, цікавість до всього нового і незвіданого. Тому метою навчання іноземної мови в початковій школі є не тільки утримання цього інтересу, а й чергове підвищення мотивації дітей до вивчення іноземних мов. Молодший школяр із живою цікавістю сприймає навколишнє життя, яке щодня розкриває перед ним щось нове. Розвиток сприйняття не відбувається само собою, тут дуже велика роль вчителя, який повсякденно виховує вміння не просто дивитися, а й розглядати, не просто слухати, а й прислухатися, вчить виявляти суттєві ознаки і властивості предметів і явищ, вказує, на що слід звернути увагу, привчає дітей цілеспрямовано і систематично аналізувати об'єкти. Чим молодша дитина, тим менший її словниковий запас рідної мови. Але при цьому менші її мовні потреби: сфер спілкування у маленької дитини менше, ніж у старшої, їй ще не доводиться вирішувати складні комунікативні завдання. А значить, опановуючи іноземну мову, вона не відчуває такого величезного розриву між можливостями в рідній та іноземній мові, і почуття успіху в неї буде яскравішим, ніж у дітей старшого віку. Таким чином, на уроках іноземної мови в початковій школі вчителі необхідно дотримуватися таких умов для реалізації ефективної комунікації в класі:

- ретельний відбір комунікативних ситуацій (вони мають бути прості і зрозумілі для школяра);
- участь кожного в процесі спілкування (якщо дитина не буде відчувати свою значимість, вона, швидше за все, втратить інтерес до предмета);
- створення сприятливих умов для спілкування – позитивного психологічного клімату та доброзичливої атмосфери;
- новизна.

Ці завдання можна успішно вирішувати через технологію ігрових форм навчання; завдяки комунікативним умінням устанавлюється контакт між учасниками діалогу, формуються власні судження,

підтримується певний емоційно-психологічний мікроклімат тощо. Завданням учителя початкових класів під час викладу нового матеріалу, як переконливо доводить практика, є не тільки передача знань учням, а й формування в них емоційно-ціннісного ставлення до знань, потреби застосовувати їх у житті, що особливо важливо в молодшому шкільному віці. Учитель робить це успішно, якщо його мова буде не тільки інформувати, але й впливати на свідомість, почуття учнів, спонукати їх до міркування, до вчинку. На жаль, без такого впливу знання учнів залишаються тільки формальним нагромадженням якихось абстрактних понять, не пов'язаних з їхнім реальним буттям.

Педагог І. Жабіна стверджує, що жоден інший навчальний предмет не вимагає від дитини такого розумового, фізичного та емоційного напруження, як іноземна мова, і жоден інший предмет у початковій школі не вимагає від учителя такої комунікативності, творчості та винахідливості, щоб підтримувати інтерес і мотивацію до навчання, як іноземна мова. Проблема полягає в тому, що досягнення іншого вербального коду та іншої культури не перебуває в зоні прямих і безпосередніх потреб та інтересів дитини: всі свої життєво важливі питання він може вирішити засобами рідної мови, а усвідомлення важливості володіння іноземною мовою для майбутнього життя і успішної кар'єри приходить значно пізніше. Отже, виникнення такого інтересу лежить у сфері забезпечення мотивації на основі близької і зрозумілої дитині діяльності, а саме: пізнавально-ігрової, інтерактивної [3, с. 56].

Під інтерактивною діяльністю маємо на увазі таку діяльність, яка передбачає на уроках організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення загальних, але значимих для кожного учасника завдань. Під час діалогів діти вчать критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на уроках організовується індивідуальна, парна і групова робота; застосовуються дослідні проекти, рольові ігри; проводиться робота з різними джерелами інформації; використовуються творчі роботи. Поєднання розумової і фізичної активності, ігрова діяльність, взаємодія учнів між собою і учителем, факт співпраці, можливість моделювання життєвих ситуацій, участь у дискусії, залучення кожного учня в процес навчання формують максимально сприятливі умови для такого навчання, протягом якого кожен учень має змогу реалізуватися як особистість, бути зацікавленим і відчувати себе частиною того, що відбувається [3, с. 57].

Інша складність, особливо в початковій школі, – виникнення інтерференції, що є абсолютно

логічним і нормальним явищем у процесі вивчення іноземної мови. Інтерференція – це взаємний вплив мовних систем, який виникає у процесі вивчення однієї іноземної мови (контакт відбувається між рідною та іноземною мовами) або одночасного (послідовного) вивчення кількох іноземних (взаємодіють, відповідно, рідна з іноземними мовами або іноземні мови між собою) [8, с. 87]. При цьому одним з основних завдань педагога в згаданому випадку є організація освітнього процесу таким чином, щоб попередити або істотно знизити ризик виникнення інтерференції, а згодом вести роботу над її подоланням. Безперечно, це здається складним, а часом навіть неможливим завданням, однак правильна організація освітнього процесу, заснована на «зануренні в мову», використанні автентичних друкованих та аудіоматеріалів, здатна істотно знизити ризик небажаного впливу рідної мови.

На початкових етапах вивчення іноземної мови дитина знайомиться з новими для неї мовними явищами за допомогою аналогій із рідною мовою, створюючи певні шаблони-стереотипи, які можуть використовуватися в різних мовних ситуаціях. Однак у процесі продовження вивчення мови метод аналогій не досить продуктивний і часто є причиною багатьох помилок у спілкуванні іноземною мовою. При цьому варто пам'ятати, що запропоноване нове мовне явище не може існувати поза мовним контекстом, воно має бути комунікативно значимим. Учні мало просто дати готове мовне висловлювання, необхідно пояснити, як воно будується, за якими законами і принципами, створити можливість побудови власного тексту, як усного, так і письмового. Якщо мовне явище відрізняється від схожого явища в рідній мові, вербальне пояснення цієї ситуації дасть змогу істотно знизити ризик виникнення помилок на ґрунті інтерференції. Врахування вчителем інтерференції у процесі вивчення іноземної мови дає змогу уникнути помилок, скоротити їх кількість і тим самим полегшити процес навчання, що відповідає завданням інтенсифікації навчального процесу.

Аналізуючи шляхи подолання небажаної інтерференції, що виникає у процесі вивчення іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах, варто зазначити, що вчитель не лише має добре володіти іноземною мовою, якої навчає, та методикою її викладання, але й має бути обізнаним з основними поняттями, синтаксичною, граматичною та фонетичною структурами, базовим лексичним запасом та особливостями його вживання в іноземній мові, котру учні вивчають паралельно. Така обізнаність дозволяє оптимізувати процес вивчення другої іноземної, оскільки дає змогу вчителю:

- проаналізувати фонетичні, лексичні, граматичні та інші особливості обох мов, виявити анало-

- гії та розбіжності, що, своєю чергою, дасть змогу продуктивно організувати навчальний процес із вивчення окремих тем (фонетичні звуки, граматичні правила, лексичні одиниці, які є дуже схожими або ідентичними, не потребують тривалого часу, відведеного на їх вивчення, а можуть бути об'єднані з більш складними, невідомими для учнів);

- у процесі пояснення невідомого матеріалу спиратися на лінгвістичний досвід учнів, отриманий при засвоєнні першої іноземної мови (наприклад, у процесі вивчення розбіжностей між вживанням означеного і неозначеного артиклів варто проводити аналогії між їх використанням у німецькій та англійській мовах);

- знаючи специфіку вимови, слововживання, формування висловлювань першої іноземної мови, попереджати та виявляти помилки, пов'язані з її впливом, та розробляти комплекс вправ із метою їх усунення (такі вправи мають акцентувати на так званих проблемних явищах, котрі, на думку вчителя, викликають найбільше труднощів) [7, с. 88].

Важливим аспектом у подоланні всіх видів труднощів у процесі вивчення іноземної мови в початковій школі є застосування принципу комунікативної спрямованості, який реалізується завдяки створенню умов для успішної комунікації: відбір мовного матеріалу, створення мотивів для комунікації, комунікативна ціль. Кінцеву мету навчання іноземної мови на ранньому етапі вбачаємо в досягненні учнями вміння спілкуватися, застосовуючи іноземну мову як засіб безпосереднього живого контакту, вміння слухати співрозмовника, реагувати на його питання, починати, підтримувати і завершувати розмову, висловлювати власні погляди, видобувати потрібну інформацію у процесі читання і слухання.

Конфіденційність та невимушеність спілкування вчителя з учнями, отримані завдяки загальній ігровій атмосфері і власне ігор, мають давати свободу для самовираження. Головне у відносинах учня і вчителя – віра в сили дітей. Дитина розвивається тільки в діяльності, тому в класі ми порівнюємо, доводимо, сперечаємося, аналізуємо. Процес навчання завжди двосторонній. Його результат істотно залежить від позиції самої дитини, її активності. А об'єднання в цьому процесі активності педагога і дитини є найбільш доцільним, спрямованим на підвищення рівня пізнавальної активності. Це дуже складна робота, і тут варто акцентувати на індивідуальному підході до кожної дитини, оскільки в певній частині дітей у цьому віці спостерігається неадекватне сприйняття іноземної мови. Засобами іноземної мови відбувається виховання учнів, яке здійснюється через систему особистісних стосунків із новою культурою і процесом оволодіння нею. Цьому сприяє виховання в учнів:

- позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
- культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому світі;
- емоційно-ціннісного ставлення до всього, що нас оточує;
- розуміння важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Висновки і пропозиції. Успішна педагогічна комунікація на уроках іноземної мови забезпечує розвиток творчих здібностей молодших школярів, утвердження стилю довіри, співробітництва та співтворчості. Цьому сприяє також врахування індивідуальних психічних та інтелектуальних особливостей кожного вихованця в процесі вивчення іноземної мови, спираючись на прагнення учня самовиразитися і самореалізуватися серед інших особистостей як індивідуальність. Для цього потрібно, щоб учитель створював доброзичливу атмосферу на уроках, давав дитині змогу висловлювати власні думки без оцінних суджень, забезпечував вільне вираження думок і поглядів, толерантність до поглядів інших під час спільної навчальної діяльності та оцінки її результату, давав кожному учневі право на помилку. Доцільно продовжити дослідження впливу педагогічної комунікації на процес навчання іноземних мов у середній та старшій школі.

Список використаної літератури:

1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посібник. Київ : «Академія», 2006. 256 с.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова освіта*. 2011. № 18(594). 46 с.
3. Жабина И.В. Раннее школьное обучение иностранным языкам: проблемы и решения. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2014. № 6 (36): в 2-х ч. Ч. II. С. 56–58.
4. Кравчук Л. Проблеми навчання іноземної мови в початковій школі: інноваційний контекст. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2009. № 4. С. 101–105.
5. Маркова В. Мотивація англійської комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою фонетичних та лексичних. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 4. С. 237–243.
6. Покроєва Л. Проблеми підготовки до навчання шестилітніх першокласників. *Педагогіка і психологія*. 2006. № 4. С. 5–10.
7. Роман С.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. Київ : Ленвіт, 2009. 216 с.
8. Тусик Н. Особливості прояву явища міжмовної інтерференції а процесі вивчення іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 3. С. 86–88.

Kekosh M. The role of pedagogical communication in overcoming difficulties in learning foreign languages by primary school-age children

The role of pedagogical communication in the process of learning a foreign language in primary school is analyzed in the article. The importance of pedagogical communication in overcoming difficulties related to psychological and physiological features of the development of primary school-age children is proved. The organization of communication in the process of learning at the initial stage involves the individual characteristics, interests, hobbies of younger pupils and building positive communicative relationships with children, which contributes to the better acquisition of knowledge in the subject "Foreign language". The positive influence of effective communication on the formation of motivation for learning a foreign language is determined. Emphasis is placed on the importance of emotional values in the knowledge of young children and the need to apply them in life. Game activities, communicative teacher interaction with pupils, participation in discussions, involvement of each child in communication create the most favorable conditions for the formation of positive motivation for learning foreign languages. Ways to overcome the interference of the mother tongue are offered, which allow to avoid mistakes in a foreign language environment and intensify the educational process in primary school.

The conditions for effective communication in the classroom are outlined: careful selection of communicative situations, participation of each pupil in the communication process, creation of positive psychological climate and friendly atmosphere. As a result of the research it is determined that effective communicative interaction of a foreign language teacher and primary school pupils contributes to positive attitude towards foreign language as a medium of communication; respect for the people who are native speakers of this language; tolerant attitude to foreign language culture, customs and way of life; the culture of communication adopted in the modern civilized world; emotional attitude to everything that surrounds us; understanding the importance of mastering a foreign language and using it as a medium of communication.

Key words: *pedagogical communication, learning difficulties, psychological and physiological features of primary school-age children, motivation, interference.*